

Standardy ochrony małoletnich

1. Standardy to zbiór przyjętych zasad, które pomagają tworzyć przyjazne środowisko w placówkach, które odwiedzają dzieci.
2. W naszym centrum każdy może czuć się bezpiecznie.
3. Pracownicy centrum zawsze są gotowi, żeby Cię wysłuchać i pomóc.
4. Nikt nie może Cię krzywdzić.
5. Nikomu nie wolno na Ciebie krzyczeć.
6. Pracownikom centrum nie wolno zachowywać się w Twojej obecności niewłaściwie, używać wulgarnych słów, gestów lub żartów, obrażać kogokolwiek, nawiązywać w wypowiedziach do Twojej atrakcyjności.
7. Nikomu nie wolno proponować Ci alkoholu, papierosów, leków ani nielegalnych substancji.
8. Chcemy, żebyś czuł się bezpiecznie w grupie rówieśników - możesz liczyć na nasze wsparcie w tej kwestii.
9. Nikomu nie wolno Cię bić, szturchać, popychać, ani dotykać w jakikolwiek inny sposób, którego nie chcesz lub nie akceptujesz.
10. W naszym centrum szanujemy się nawzajem i akceptujemy swoje odmienności.
11. Nie bój się zgłaszać niepokojących sygnałów.
12. Nasze centrum jest miejscem w którym masz prawo czuć się bezpiecznie. Zawsze kiedy czujesz się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, ktoś robi ci krzywdę lub zachowuje się nieodpowiednio, możesz powiedzieć o tym każdemu pracownikowi centrum, który Cię wysłucha i pomoże.

WAŻNE TELEFONY

116 111 - telefon Zaufania dla dzieci i młodzieży

800 12 12 12 - Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka

800 119 119 - telefon Zaufania TPD dla dzieci i młodzieży

„EC1 Łódź - Miasto Kultury” w Łodzi

Standardy Ochrony Małoletnich w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi

Preambuła

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez personel „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, zwane także instytucją jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Pracownik „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownik „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi oraz swoich kompetencji.

Niniejszy standard ochrony dzieci przed krzywdzeniem określa procedury interwencji, działania profilaktyczne, edukacyjne, zasady zapobiegania krzywdzeniu dzieci, a w sytuacji gdy do krzywdzenia doszło – określa zasady zmniejszenia rozmiaru jego skutków poprzez prawidłową i efektywną pomoc dziecku oraz wskazuje odpowiedzialność osób zatrudnionych w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi za bezpieczeństwo dzieci uczęszczających do instytucji .

Niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem (zwane także Standardami) zostały opublikowane na stronie internetowej „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, są promowane wśród całego personelu. Dzieci są zapoznawane z poniższymi Standardami poprzez prowadzone działania informacyjne.

Słowniczek – wyjaśnienie terminów

Ileokroć w niniejszym dokumencie, bez bliższego określenia, jest mowa o:

- 1) personelu – należy przez to rozumieć każdego pracownika „EC1 Łódź – Miasto Kultury” Łodzi bez względu na formę zatrudnienia, w tym współpracownika, stażystę, praktykanta, wolontariusza lub inną osobę, która z racji pełnionej funkcji lub zadań ma kontakt z dziećmi,
- 2) dziecku– należy przez to rozumieć każdą osobę do ukończenia 18 roku życia,
- 3) opiekunie dziecka– należy przez to rozumieć rodzica lub opiekuna prawnego małoletniego, a także osobę pełnoletnią pod opieką której małoletni przebywa w danym momencie w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi,
- 4) zgodzie rodzica – należy przez to rozumieć zgodę jednego z rodziców lub opiekunów prawnych, w sytuacjach szczególnych określonych przepisami prawa obojga rodziców dziecka,
- 5) krzywdzeniu małoletniego (dziecka) – należy przez to rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym członka personelu placówki, lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie,
- 6) osobie odpowiedzialnej za upowszechnianie i realizację standardów ochrony małoletnich – należy przez to rozumieć wyznaczonego przez kierownictwo instytucji pracownika sprawującego nadzór nad realizacją „Standardu ochrony małoletnich” w placówce,
- 7) danych osobowych małoletniego (dziecka)– należy przez to rozumieć wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka,
- 8) organizator grupy zorganizowanej– należy przez to rozumieć podmiot organizujący pobyt małoletnich w instytucji, koordynujący i stanowiący opiekę nad grupą (np. szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe).

Rozdział I

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletniego

§ 1.

1. Rekrutacja personelu „EC1 Łódź – Miasto Kultury” Łodzi odbywa się zgodnie z zasadami bezpiecznej rekrutacji personelu. Zasady Rekrutacji stanowią **Załącznik nr 1** do niniejszych Standardów.
2. Personel zna i stosuje zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko, ustalone w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi. Zasady stanowią **Załącznik nr 2** do niniejszych Standardów.
3. Personel „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi posiada wiedzę na temat czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia dzieci i zwraca na nie uwagę w ramach wykonywanych obowiązków.
4. Personel „EC1 Łódź – Miasto Kultury” Łodzi monitoruje sytuację i dobrostan dziecka, przebywającego w instytucji.

Rozdział II

Zasady reagowania na przypadki podejrzenia, że małoletni doświadcza krzywdzenia

§ 2.

1. W przypadku powzięcia przez pracownika „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi informacji bądź stwierdzenia symptomów, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek niezwłocznego, pisemnego poinformowania dyrektora lub osoby odpowiedzialnej za standardy ochrony małoletnich w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” Łodzi.
2. Personel monitoruje sytuację i dobrostan dziecka oraz podejmuje odpowiednie działania, wskazane w zasadach interwencji, stanowiących załącznik nr 6.

§ 3.

W przypadku grup zorganizowanych, o zaistniałej sytuacji niezwłocznie jest informowany opiekun grupy oraz organizator grupy zorganizowanej.

§ 4.

Wszyscy pracownicy „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informację z tym związane, są zobowiązani do zachowania ich w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

Rozdział III

Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych małoletnich

§ 5.

1. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka, zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych małoletnich, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Wytyczne dotyczące zasad ochrony wizerunku dziecka i ich danych stanowią **Załącznik nr 3** do niniejszych Standardów.

§ 6.

1. Pracownik „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi nie może umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) bez pisemnej zgody rodzica lub jego opiekuna prawnego.
2. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna dziecka – bez wiedzy i zgody tego rodzica lub jego opiekuna prawnego.

§ 7.

Upublicznienie przez pracownika „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi wizerunku dziecka, utrwalonego w jakiegokolwiek formie, wymaga pisemnej zgody rodzica lub jego opiekuna prawnego.

Uwaga! Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub opiekuna prawnego na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

Rozdział IV

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi

§ 8.

1. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, jeśli zapewnia dzieciom dostęp do Internetu, podejmuje działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. Na terenie „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, w czasie zajęć dostęp dziecka do Internetu możliwy jest tylko pod nadzorem pracownika „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.
2. W przypadku gdy dostęp do Internetu w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi realizowany jest pod nadzorem pracownika „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi jest on zobowiązany informować dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu oraz czuwać nad ich bezpieczeństwem podczas korzystania z Internetu w czasie zajęć.

§ 9.

Dyrektor „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi zobowiązany jest do zapewnienia właściwego zabezpieczenia sieci przed niebezpiecznymi treściami, poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego oprogramowania.

Rozdział V

Monitoring stosowania Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem

§ 10.

1. Dyrektor wyznacza pracownika odpowiedzialnego za realizację i upowszechnianie Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.
2. Pracownik, o którym mowa w ustępie 1, jest odpowiedzialny za monitorowanie realizacji Standardów oraz proponowanie zmian w Standardach, w szczególności mających na celu dostosowanie do aktualnie obowiązujących przepisów prawa oraz potrzeb instytucji kultury.
3. Pracownik odpowiedzialny za realizację i upowszechnianie Standardów ochrony małoletnich przeprowadza wśród personelu „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, raz na 12 miesięcy, ankietę monitorującą zgodność prowadzonych działań z przyjętymi Standardami Ochrony Małoletnich. Wzór ankiety stanowi **Załącznik nr 4** do niniejszych Standardów. W ankiecie pracownicy mogą proponować zmiany oraz wskazywać naruszenia Standardów.
4. Na podstawie przeprowadzonej ankiety osoba odpowiedzialna za realizację i upowszechnianie Standardów Ochrony Małoletnich sporządza raport z monitoringu, który następnie przekazuje dyrektorowi „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.
5. Dyrektor „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi na podstawie otrzymanego raportu wprowadza do Standardów Ochrony Małoletnich niezbędne zmiany i ogłasza je pracownikom, dzieciom i ich opiekunom.

Rozdział VI

Przepisy końcowe

§ 11.

1. Niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Ogłoszenie Standardów Ochrony Małoletnich następuje poprzez wywieszenie ich na tablicy ogłoszeń lub w innym widocznym miejscu w siedzibie „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, bądź poprzez przesłanie tekstu Standardów Ochrony Małoletnich personelowi, oraz zamieszczenie na stronie internetowej EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi i wywieszenie w wersji skróconej – przeznaczonej dla dzieci.

Załącznik nr 1

Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi

1. Dyrektor przed zatrudnieniem w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi uzyskuje niezbędne dane kandydata/kandydatki, w tym dane potrzebne do sprawdzenia informacji w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – Rejestr z dostępem ograniczonym.

Uwaga! Przed dopuszczeniem osoby zatrudnianej do wykonywania obowiązków, związanych z edukacją, wycieczkami małych dzieci lub opieką nad nimi „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi jest zobowiązane sprawdzić osobę zatrudnianą w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – Rejestr z dostępem ograniczonym oraz Rejestr osób, w stosunku do której Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małych dzieci poniżej lat 15, wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Rejestr dostępny jest na stronie: rps.ms.gov.pl.

2. Wydruk z Rejestru przechowuje się w aktach osobowych pracownika lub analogicznej dokumentacji, dotyczącej wolontariusza, stażysty, praktykanta lub osoby zatrudnionej w oparciu o umowę cywilnoprawną.
3. Dyrektor „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi przed zatrudnieniem kandydata/kandydatki uzyskuje informację z **Krajowego Rejestru Karnego** o niekaralności w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione, określone w przepisach prawa obcego.
4. Jeżeli osoba posiada obywatelstwo inne niż polskie, wówczas powinna przedłożyć również informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariatu związanych z kontaktem z dziećmi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawanie informacji dla ww. celów.
5. Od kandydata/kandydatki posiadającego obywatelstwo inne niż polskie – dyrektor pobiera oświadczenie o państwie lub państwach zamieszkania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo obywatelstwa, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej.
6. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności, nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydaci zobowiązani są złożyć pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie byli prawomocnie skazani w tym państwie za czyny zabronione, odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, oraz nie wydano wobec nich innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuścili się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją, wycieczkami, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małych dzieci lub z opieką nad nimi.
7. Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej składa się oświadczenie o następującej treści: *„Jestem świadomy/-a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego*

oświadczenia". Oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia".

8. W przypadku niemożliwości przedstawienia zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego dyrektor uzyskuje od kandydata/kandydatki, który posiada obywatelstwo inne niż polskie, oświadczenie o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych.
9. Dyrektor „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi jest zobowiązany do zapoznania kandydata/kandydatki z klauzulą informacyjną **RODO**.

Przykładowy wzór oświadczenia.

.....

(miejsowość i data)

Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania Standardów Ochrony Małoletnich

Ja, ..., posiadający/-a numer PESEL ....., oświadczam, że nie byłem/-am skazany/-a za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Ponadto oświadczam, że zapoznałem/-am się ze Standardami Ochrony Małoletnich obowiązującymi w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi w ..... i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

„Jestem świadomy/-a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

.....

(podpis)

Załącznik nr 2

Zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko

Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy. Znajomość i zaakceptowanie zasad pracownicy potwierdzają podpisaniem oświadczenia.

I. Relacje personelu nazwa placówki

Każdy pracownik jest zobowiązany do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy jego reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Każdy pracownik zobowiązany jest działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji swojego zachowania.

II. Komunikacja z dziećmi

1. W komunikacji z dziećmi pracownik zobowiązany jest:
  - a) zachować cierpliwość i szacunek,
  - b) słuchać uważnie dziecka i udzielać mu odpowiedzi adekwatnych do jego wieku i danej sytuacji,
  - c) informować dziecko o podejmowanych decyzjach jego dotyczących, biorąc pod uwagę oczekiwania dziecka,
  - d) szanować prawo dziecka do prywatności; jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, należy wyjaśnić mu to najszybciej jak to możliwe; można też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy,
2. Pracownikowi zabrania się:
  - a) zawstydzania, upokarzania, lekceważenia i obrażania dziecka oraz podnoszenia głosu na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci,
  - b) ujawniania informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci; obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej,
  - c) zachowywania się w obecności dziecka w sposób niestosowny; obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

III. Działania realizowane z dziećmi

1. Pracownik zobowiązany jest:

- a) doceniać i szanować wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażować i traktować równo bez względu na jego płeć, orientację seksualną, sprawność, niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd,
  - b) unikać faworyzowania dzieci.
2. Pracownikowi zabrania się:
- a) nawiązywania z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, składania mu propozycji o nieodpowiednim charakterze; obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie małoletnim treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę,
  - b) utrwalania wizerunku małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych; dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja instytucji nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód opiekunów oraz samych dzieci,
  - c) proponowania małoletniemu alkoholu, wyrobów tytoniowych, nielegalnych substancji, jak również używania ich w obecności dzieci,
  - d) przyjmowania pieniędzy, prezentów od dzieci, oraz od ich opiekunów,
  - e) wchodzenia w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub opiekuna dziecka, zachowywania się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych.
3. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, muszą być raportowane dyrektorowi instytucji. Jeśli pracownik jest ich świadkiem, zobowiązany jest reagować stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

IV. Kontakt fizyczny z dziećmi

1. Jakiegokolwiek przemocowe działanie wobec małoletniego jest niedopuszczalne.
- Uwaga! Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie oraz kontekstu prowadzonych działań kulturalnych, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego.*
2. Pracownik zobowiązany jest:
- a) kierować się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy jego dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie,
  - b) być zawsze przygotowanym na wyjaśnienie swoich działań,
  - c) zachować szczególną ostrożność wobec dziecka, które doświadczyło nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania; takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi; w takich sytuacjach pracownik

powinien reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.

3. Pracownikowi zabrania się:
  - a) bicia, szturchania, popychania oraz naruszania integralności fizycznej dziecka w jakikolwiek inny sposób,
  - b) dotykania dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny, *W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, pracownik zobowiązany jest unikać innego niż niezbędny kontakt fizyczny z dzieckiem.*
4. Kontakt fizyczny z dzieckiem musi być jawny, nieukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli pracownik będzie świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zobowiązany jest zawsze poinformować o tym dyrektora „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi i osobę odpowiedzialną za upowszechnianie i realizację standardów ochrony małoletnich oraz postępować zgodnie z obowiązującą schematem interwencji.

V. Kontakty pracownika z dzieckiem poza godzinami pracy

1. W „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi obowiązuje zasada, że kontakt z dziećmi uczęszczającymi do „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów związanych z działalnością instytucji.
2. Pracownikowi zabrania się zapraszania dzieci do swojego miejsca zamieszkania, spotykania się z nimi poza godzinami pracy; obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
3. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi oraz ich opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy).
4. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, pracownik zobowiązany jest poinformować o tym dyrektora „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi a opiekunowie dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
5. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji, dotyczących innych dzieci i ich opiekunów.

VI. Bezpieczeństwo online

1. Pracownik musi być świadomy cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania swojej prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, a także własnych działań w internecie. Dotyczy to „lajkowania” określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których może on spotkać dzieci, obserwowania określonych osób i stron w mediach społecznościowych oraz ustawień prywatności kont, z których korzysta. Jeśli profil pracownika jest publicznie dostępny, to również dzieci i ich opiekunowie mają wgląd w cyfrową aktywność pracownika.
2. Pracownik zobowiązany jest wyłączać lub wyciszać osobiste urządzenia elektroniczne w trakcie pracy.
3. Pracownikowi zabrania się nawiązywania kontaktów z dziećmi poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.

Załącznik nr 3

Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych małoletnich

1. Zasady powstały w oparciu o obowiązujące przepisy prawa. We wszystkich działaniach „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi kierujemy się odpowiedzialnością i rozwagą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków dzieci.
2. Dzielenie się zdjęciami i filmami z naszych aktywności służy dokumentowaniu działań i zawsze ma na uwadze ich bezpieczeństwo. Wykorzystujemy zdjęcia i nagrania pokazujące szeroki przekrój dzieci – chłopców i dziewczęta, dzieci w różnym wieku, o różnych uzdolnieniach, stopniu sprawności i reprezentujące różne grupy etniczne.
3. Opiekunowie decydują, czy wizerunek ich dzieci zostanie zarejestrowany i w jaki sposób zostanie przez nas użyty.
4. Zgoda opiekunów na wykorzystanie wizerunku ich dziecka jest tylko wtedy wiążąca, jeśli dziecko i opiekun zostali poinformowani o sposobie wykorzystania zdjęć i nagrań.
5. Dbamy o bezpieczeństwo wizerunków dzieci poprzez:
  - a) prośbę o pisemną zgodę opiekuna przed zrobieniem i publikacją zdjęcia bądź nagrania,
  - b) udzielenie wyjaśnień do czego wykorzystamy zdjęcia bądź nagrania i w jakim kontekście,
  - c) unikanie podpisywania zdjęć i nagrań informacjami identyfikującymi dziecko z imienia i nazwiska; jeśli konieczne jest podpisanie dziecka, używamy tylko imienia,
  - d) rezygnację z ujawniania jakichkolwiek informacji wrażliwych o dziecku, dotyczących m.in. stanu zdrowia, sytuacji materialnej, sytuacji prawnej i powiązanych z jego wizerunkiem.
6. Zmniejszamy ryzyko kopiowania i niestosownego wykorzystania zdjęć/nagrań dzieci poprzez przyjęcie następujących zasad:
  - a) wszystkie dzieci znajdujące się na zdjęciu/naganiu muszą być ubrane, a sytuacja związana ze zdjęciem bądź nagraniem nie jest dla dziecka poniżająca, ośmieszająca, ani nie ukazuje go w negatywnym kontekście,
  - b) zdjęcia/nagrania dzieci koncentrują się na czynnościach wykonywanych przez dzieci i w miarę możliwości przedstawiają ich w grupie, a nie pojedyncze osoby,
  - c) wszystkie podejrzenia i problemy dotyczące niewłaściwego rozpowszechniania wizerunków dzieci są rejestrowane i zgłaszane dyrekcji „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi, podobnie jak inne niepokojące sygnały dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.
7. W sytuacjach, w których „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi rejestruje wizerunki dzieci do własnego użytku, deklarujemy, że:
  - a) dzieci i opiekunowie będą poinformowani o tym, że dane wydarzenie będzie rejestrowane,
  - b) w przypadku zlecenia rejestracji wydarzenia osobie z zewnątrz (wynajętemu fotografowi lub kamerzyście) lub przedstawicielowi środków masowego przekazu dbamy o bezpieczeństwo dzieci poprzez:
    - zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do przestrzegania niniejszych wytycznych,
    - zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do noszenia identyfikatora w czasie trwania wydarzenia,
    - niedopuszczanie do sytuacji, w której osoba/firma rejestrująca będzie przebywała z dziećmi bez nadzoru pracownika „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi,

- informowanie rodziców/opiekunów oraz dzieci, że osoba/firma rejestrująca wydarzenie będzie obecna podczas wydarzenia, i upewnienie się, że opiekunowie udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie wizerunku ich dzieci.
8. Jeśli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, impreza publiczna, zgoda opiekuna dziecka nie jest wymagana.
  9. W sytuacjach, w których opiekunowie lub widzowie wydarzeń i uroczystości, organizowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi rejestrują wizerunki dzieci do prywatnego użytku, informujemy że:
    - a) wykorzystywanie, przetwarzanie i publikowanie zdjęć bądź nagrań, zawierających wizerunki dzieci i osób dorosłych wymaga udzielenia zgody przez te osoby, w przypadku dzieci – przez ich opiekunów,
    - b) zdjęcia lub nagrania, zawierające wizerunki dzieci nie powinny być udostępniane w mediach społecznościowych ani w otwartych serwisach, chyba że rodzice lub opiekunowie dzieci wyrażą na to zgodę,
  10. Przedstawiciele mediów lub inne dowolne osoby, które chcą zarejestrować organizowane przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi wydarzenie oraz opublikować zebrany materiał, muszą zgłosić taką prośbę wcześniej i uzyskać zgodę dyrekcji „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.
  11. Personel „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi nie może umożliwiać przedstawicielom mediów i osobom nieupoważnionym utrwalania wizerunku dziecka na terenie z nazwą placówki bez pisemnej zgody opiekuna dziecka oraz bez zgody dyrekcji.
  12. Personel „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi, nie przekazuje mediom kontaktu do opiekunów dzieci oraz nie wypowiada się przed przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik jest przekonany, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana.
  13. W celu realizacji materiału medialnego, dyrekcja może podjąć decyzję o udostępnieniu wybranych pomieszczeń „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi dla potrzeb nagrania. Podejmując taką decyzję, poleca przygotowanie pomieszczenia w taki sposób, aby uniemożliwić rejestrowanie przebywających na terenie dzieci.
  14. Jeśli dzieci lub opiekunowie nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, respektujemy ich decyzję.
  15. Rozwiązanie, jakie przyjmiemy nie może wykluczać dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany z udziału w wydarzeniu lub aktywności.
  16. „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi przechowuje materiały zawierające wizerunek dzieci w sposób zgodny z prawem i bezpieczny dla dzieci.

Załącznik 4

Wzór – ankieta monitorująca zgodność prowadzonych działań z przyjętymi Standardami Ochrony Małoletnich – dla pracowników

Czy znasz standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi , w którym pracujesz?	
Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?	
Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?	
Czy wszystkie zapisy zawarte w Standardach Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem są dla Ciebie zrozumiałe?	
Jeśli nie – wskaż które zapisy są niezrozumiałe	
Uwagi i sugestie pracownika wypełniającego ankietę	

Załącznik nr 5

Wzór – ankieta monitorująca poziom zgodność prowadzonych działań z przyjętymi Standardami Ochrony Małoletnich – dla dyrektorów/ kierowników placówek

Kiedy w placówce zostały wprowadzone Standardy Ochrony małoletnich przed krzywdzeniem?	
Gdzie są udostępnione Standardy Ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w wersji kompletnej? - na tablicy ogłoszeń - strona internetowa - inne	
Czy w placówce opublikowana została wersja skrócona przeznaczona dla małoletnich?	
Czy pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie Standardów Ochrony małoletnich przed krzywdzeniem?	
Czy w placówce wyznaczona została osoba odpowiedzialna za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach?	
Czy w placówce prowadzony jest Rejestr zdarzeń?	
Uwagi i sugestie pracownika wypełniającego ankietę	

Załącznik 6 (propozycja I)

Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie pełnoletnie oraz małoletnie (przemoc rówieśnicza).

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie

Podejrzewasz, że dziecko:

1. doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie,
(Uwaga! Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała, np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.):
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
  - zawiadom policję pod nr 112 lub 997;
(Uwaga! W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie!)
  - poinformuj na piśmie policję, prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (w przypadku zajęć prowadzonych cyklicznie);
(Uwaga! Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji)
  - poinformuj o takim fakcie opiekunów krzywdzonego dziecka (w przypadku przemocy rówieśniczej również dziecka krzywdzącego);
  - zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko (w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika);
2. doświadcza innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze) :
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
  - poinformuj o takim fakcie opiekunów krzywdzonego dziecka;
  - przeprowadź rozmowę dyscyplinującą a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę (w przypadku krzywdzenia dziecka przez pracownika);
  - jeśli to możliwe porozmawiaj z opiekunem, poinformuj opiekuna o możliwości wsparcia psychologicznego (w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez opiekuna dziecka);
  - w przypadku przemocy rówieśniczej poinformuj o takim fakcie również opiekunów dziecka krzywdzącego;
3. doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
  - w przypadku krzywdzenia dziecka przez pracownika przeprowadź z nim rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę;
  - w przypadku przemocy rówieśniczej poinformuj o takim fakcie opiekunów dziecka krzywdzącego i krzywdzonego;

- gdy zachowania niepokojące pojawiają się w sposób ciągły poinformuj na piśmie policję, prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (w przypadku zajęć prowadzonych cyklicznie);

4. Doświadcza zaniedbania w sposób ciągły lub powtarzający się, np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej (w przypadku zajęć prowadzonych cyklicznie):

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- jeśli to możliwe porozmawiaj z opiekunem;
- poinformuj opiekuna o możliwości wsparcia psychologicznego lub materialnego;
- poinformuj na piśmie MOPS, policję, prokuraturę lub najbliższy sąd rodzinny ;

Załącznik 6 (propozycja II)

Zasady interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez rodzica lub opiekuna

I. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pełnoletnie osoby trzecie (np. pracownicy placówki oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Podejrzewasz, że dziecko:

1. doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie :

(Uwaga! Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała, np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.):

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz poinformuj opiekuna dziecka,
- zawiadom policję pod nr 112 lub 997 (Uwaga! W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka/ucznia/wychowanka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie!).

2. doświadcza innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie):

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko.

3. jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.

(Uwaga! Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji).

4. doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

II. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę małoletnią, czyli taką, która nie ukończyła 18 – go roku życia (przemoc rówieśnicza)

Podejrzewasz, że dziecko:

1. doświadcza ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:

(Uwaga! Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała, np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.):

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj o takim fakcie opiekunów dziecka krzywdzącego i krzywdzonego;
- zawiadom policję pod nr 112 lub 997 (Uwaga! W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka/ucznia/wychowanka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie!).

(Uwaga! Zawiadomienie można zaadresować do najbliższej jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka/ucznia/wychowanka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji).

2. Doświadcza ze strony innego dziecka innej przemocy fizycznej (np. popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
  - poinformuj o takim fakcie opiekunów dziecka krzywdzącego i krzywdzonego;
  - w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom policję nr 112 lub 997 lub prokuraturę.

III. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez opiekuna

Uwaga! Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.

1. Doświadcza przez opiekuna przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
  - zawiadom policję pod nr 112 lub 997 (Uwaga! W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie),
  - poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.
2. Jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
  - poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.

(Uwaga! Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji).
3. Doświadcza innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
  - zadbaj o bezpieczeństwo dziecka,
  - jeśli to możliwe porozmawiaj z opiekunem,
  - poinformuj opiekuna o możliwości wsparcia psychologicznego,
  - poinformuj organizatora zorganizowanej grupy,

4. Doświadczona zaniedbania lub opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej):

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka,
- jeśli to możliwe porozmawiaj z opiekunem,
- poinformuj opiekuna o możliwości wsparcia psychologicznego lub materialnego,
- poinformuj organizatora zorganizowanej grupy.

Materiał opracowany został na podstawie zapisów ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606), która wprowadza termin „standardy ochrony małoletnich”, oraz podręcznika Standardy ochrony dzieci w żłobkach i placówkach oświatowych pod redakcją Agaty Sotomskiej z Fundacji „Dajemy Dzieciom Siłę”.